

MADRID, SEGÒVIA, EL ESCORIAL, TOLEDO I LA GRANJA

Del 22 al 25 de març de 2021

VIATGE TREBALL DE SÍNTESI

3er ESO

INSTITUT ARRAONA

SABADELL

Índex

Madrid “Un tomb pel Prado”	pàg. 3
Madrid dels Austries i de les lletres	pàg. 11
Visita a Segòvia	pàg. 22
Visita a l’Escorial	pàg. 25
Visita a Toledo	pàg. 27
Palau de La Granja	pàg. 29

Un Tomb pel museu del Prado...

- Entra al portal del museu del Prado (<https://www.museodelprado.es/>) i busca una obra de la col·lecció (apartat "colección"), la que més et cridi l'atenció. Descríu-la i explica per què t'ha agradat.

- Quants anys té el museu del Prado? Qui va ser el seu primer director?

- Quantes obres té aproximadament el museu?

- Descarrega't el plànol del museu, busca com es divideixen les sales i anomena-les. Després busca i tria una de les obres de cada sala. Escriu el títol, el segle, l'estil i comenta-la breument. Digues d'on has trobat la informació.

EL RENAIXEMENT

LA HISTÒRIA DE NASTAGIO DEGLI ONESTI (I) (II) (III), sala 56b - Lectura: 326-330 (Planeta)

La figura més coneguda del quattrocento italià va ser Botticelli, que va plasmar amb perfecció el dibuix i va saber transmetre amb mestria la sensació de moviment de les figures. Les tres obres que pots contemplar de l'artista narren una història basada en el conte *L'infern dels amants cruels* del *Decameró* de Boccaccio.

Taula I

Nastagio està enamorat d'una jove que no li correspon i el rebutja. S'acomiada dels seus companys i trist i sol s'endinsa en el bosc on es troba una dona que és atacada per un gossos mentre la persegueix un cavaller. Nastagio intenta ajudar-la amb una branca i el cavaller decideix explicar-li la història.

- Quantes escenes del conte apareixen en la taula?

- Quants animals hi ha en el quadre?

Taula II

El cavaller li explica a Nastagio que ell també estimava una dona que no li corresponia i que el fet el portà a suïcidar-se. Tampoc així va arribar a commoure la dona així que quan aquesta va morir va ser condemnada a l'infern per la seva indiferència. Allà se'ls va castigar a repetir aquesta persecució cada divendres durant tants anys com mesos la noia havia rebutjat ell cavaller. Cada vegada que el cavaller perseguia la noia els gossos l'atrapaven i la feien caure al terra on el cavaller la matava i li arrencava el cor i les entranyes i ho llençava als gossos perquè ho devoressin. Nastagio fugí espantat mentre al fons pots veure com es reinicia la persecució.

- Quantes escenes del conte apareixen en la taula?

- Quants arbres hi ha en el quadre?

Taula III

Nastagio pensa en la història del cavaller i pensa en treure'n profit, així que planeja convidar a sopar a la seva estimada i als seus familiars el següent divendres en el mateix lloc. Aquesta tercera taula mostra la reacció dels convidats davant els esdeveniments.

- Quins et semblen que són els esdeveniments?

- Et sembla que accedeix l' estimada a casar-se amb Nastagio?

SAGRADA FAMÍLIA DEL XAI, sala 49

Rafael és considerat el màxim representant de la pintura renaixentista a causa de la perfecció que va assolir en el color, el dibuix i la composició. En aquesta petita obra pots veure representats a sant Josep mirant a la Verge Maria que ajuda a muntar al nen Jesús sobre el xai. Fixa't en la composició triangular pròpia del cinquecento.

- Què porta el nen Jesús al coll?

- Ets capaç de recordar a partir de quina tècnica aconsegueix Rafael la sensació de profunditat difuminant els contorns?

L'EMPERADOR CARLES V, A CAVALL, A MÜLHBERG, sala A

Ticià va ser el millor pintor venecià del cinquecento. Els pintors venecians es van caracteritzar pel colorisme i la riquesa de les seves representacions. És autor d'excel·lents retrats i quadres de temàtica religiosa i mitològica. El quadre és un retrat equestre de Carles V que commemora la victòria del monarca a Mülhberg.

- Qui és Carles V

-Com es representa?

EL JARDÍ DE LES DELÍCIES, del Bosco. 56a.

Observa que la obra és un tríptic obert on s'hi representen tres escenes: la part esquerra representa el Paradís mentre que la de la dreta representa l'Infern. La part central dona nom a l'obra ja que representa el jardí de les delícies o els plaers de la vida.

- **Busca la font blava que representa l'adulteri on personatges luxuriosos estan realitzant acrobàcies lascives.**

- **On és la serp?**

TAULA DELS SET PECATS CAPITALS, 56a

A la taula s'hi representen 5 cercles sobre fons negre. Els quatre petits representen la Mort, el Judici, l'Infern i la Glòria. El cercle gran representa un ull on Crist apareix a la pupil·la i al voltant escenes que representen els 7 pecats capitals.

- **Observa què representa cada imatge i anota els set pecats capitals.**

EL CAVALLER DE LA MÀ AL PIT Sala 10a

L'art del renaixement no s'imposà a Espanya, plenament, fins al segle XVI i El Greco en serà el pintor més destacat. Aquest retrat mostra un personatge que sosté la seva mà a l'alçada del pit. Com que no es coneix la identitat del retratat, el "posat" és el que ha donat nom al quadre.

- **Què més hi té el cavaller, a part de la mà, al pit?**

EL BARROC

DAVID VENCEDOR DE GOLLIATH, Sala 5

Caravaggio va ser l'iniciador de la pintura barroca a Itàlia. Va ser qui va introduir l'interès pels jocs de contrastos entre els fons foscos i els focus de llum il·luminant l'escena □ **TENEBRISME**.

El quadre que tens al davant és l'únic de Caravaggio que hi ha en aquest museu i no se sap exactament com va arribar a Espanya. L'artista representa amb gran cruesa i realisme el moment en que David talla i lliga el cap del gegant Golliath, tal i com apareix narrat a l'Antic Testament.

- **Recordes la història de David i Golliath?**

-**Recordes quin gran escultor va esculpir també David?**

LES TRES GRÀCIES, Sala 9

L'expansió, des d'Itàlia, de l'estil barroc va donar lloc a dues grans escoles de pintura europea que reflecteixen la divisió política i religiosa del s. XVII: d'una banda a Holanda (Europa protestant) encapçalada per Rembrandt i de l'altra a Flandes, una escola més aristocràtica lligada a l'Europa catòlica que va tenir a Rubens com a principal representant.

Les gràcies, filles de Zeus, eren tres: Eufrosine (la que gaudeix), Aglaya (la resplendent) i Talia (la que floreix). Viuen amb els déus, assistien a banquets i despertaven les ganes de viure. Estaven al servei d'Afrodita, la deessa de l'amor.

- **Quin et sembla que era el criteri estètic femení del barroc?**

VELÁZQUEZ

LA FARGA DE VULCÀ, Sala 28

Velázquez va ser el pintor més destacat del barroc espanyol i un dels artistes més admirats de tots els temps. El 1623, el pintor sevillà va ser cridat a la cort per pintar un retrat de Felip IV. El monarca va quedar tan satisfet que el va nomenar pintor de cambra, és a dir, el seu pintor oficial a palau. A Madrid va fer nombrosos retrats de la família reial i de molts personatges de la cort.

Va pintar, entres altres gèneres, quadres de temàtica mitològica com pots observar en aquest quadre: el déu Apol·lo, amb corona de llorer, i vestit amb una túnica taronja, acaba d'entrar a la farga de Vulcà per avisar-lo de l'adulteri de la seva dona Venus, deessa de la bellesa, amb Mart, déu de la guerra.

- **Quin dels ferrers et sembla que és Vulcà?**

- **Quines eines pròpies de l'ofici de ferrer pots observar en el quadre?**

EL TRIOMF DE BACUS, Sala 28

L'escena que mostra el quadre està dividida en dues parts: a l'esquerra, el deu del vi semi despullat i coronat amb fulles de parra. A la dreta una escena costumista que mostra un grup de gent bevent.

- Què està fent el déu?

- Quin missatge es desprèn de l'obra?

CRIST CRUCIFICAT, Sala 16b

Velázquez va pintar poques obres religioses ja que va dedicar-se per complet a la seva tasca dins la cort, sobretot com a retratista. Però en aquest cas Felip IV li va encarregar aquest quadre per fer-se perdonar ja que havia pecat de pensament a l' enamorar-se d'una novia.

- Què posa en el cartell situat a la part superior de la creu?

LES MENINES O LA FAMÍLIA DE FELIP IV Sala 27

Aquest és, sens dubtes, el quadre més conegut de Velázquez. L'escena se centra en el retrat de l'infanta Margarita, filla de Felip IV, i les seves *Menines* tot i que no són els personatges principals. De fet els personatges principals són el rei Felip IV i la seva muller Marianna d'Àustria tot i que Velázquez no els ha pintat "directament" en el quadre.

- On apareixen?

- Fixa't que Velázquez també hi surt representat. Què està fent? A qui mira?

- Ets capaç d'esbrinar qui són els altres personatges?

FRANCISCO DE GOYA

El gran geni de la pintura espanyola del s XVIII va ser Francisco de Goya. L'obra de Goya té un valor extraordinari perquè en molts aspectes es va avançar a la pintura de la seva època; entre aquests aspectes destaquen l'ús del color, gairebé impressionista, i l'afany d'expressar les emocions i la psicologia dels personatges de les persones que pintava. Va ser un gran referent per a moviments pictòrics posteriors.

EL PARASOL, Sala 85

Aquesta obra és un dels cartrons que el pintor va fer per la *Real Fábrica de Tapices de Santa Bárbara*. Aquests tapissos estaven destinats a decorar les estances del palau del Pardo, un palau situat a les afores de Madrid on Carles III passava els mesos d'hivern.

- Què recordes de Carles III?

RETRAT DE LA FAMÍLIA DE CARLES IV, Sala 32

Retrat de la família de Carles IV realitzat poc temps després que el pintor fos nomenat primer pintor de cambra pel rei. Observa que cada un dels personatges està representat de manera individualitzada i subjectiva, s'endevina el caràcter de cada un d'ells, fins i tot per qui Goya sentia antipatia i per qui no...

- Què recordes de Carles IV?. Què sembla Carles IV? Com el va voler representar Goya?

- El pintor s'ha autoretratat en l'obra. Com i on apareix?

LA MAJA DESNUDA / LA MAJA VESTIDA, Sala 36

Aquestes dues obres són, probablement, de les més conegudes de Goya. Van ser pintades a principis del s. XIX i van rebre dures crítiques del Tribunal de la Santa Inquisició. Les interpretacions sobre la model han estat moltes i variades tot i que no se sap amb certesa qui és.

- Amb qui s'ha identificat popularment les dues *majas*?

ELS AFUSELLAMENTS DEL 3 DE MAIG, Sala 64

L'escena recull el moment en que es va procedir a l'afusellament massiu de 43 patriotes madrilenys per part de l'exèrcit de Napoleó el 3 de maig de 1808 de matinada. Aquesta va ser la venjança a l'aixecament produït el 2 de maig de 1808 contra l'ocupació francesa.

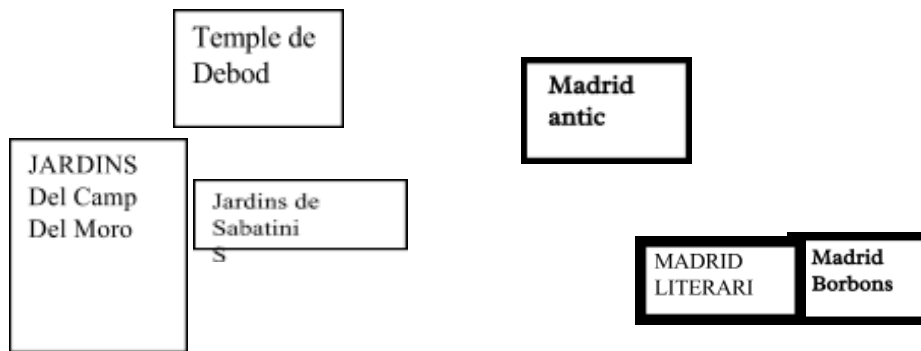
- Busca i anota el nom del quadre que representa aquest aixecament del 2 de maig de 1808

- Quines diferents actituds prenen els rostres dels personatges que són a punt de ser afusellats?

MADRID DELS AUSTRIS

MADRID DE LAS LETRAS

De la *Puerta del Sol* cap al *Palacio Real* es troba el Madrid dels Àustries mentre que de la mateixa plaça cap al *Paseo del Prado* es troben símbols més aviat Borbònics. Tot i així, l'actual Palau Reial es troba situat dins la trama urbana que pertany al Madrid dels Àustries. En aquesta zona es troben deliciosos carrers que ens traslladen al Madrid d'Alaric, és a dir al Madrid del s. XVI i XVII, quan, un cop Felip II va fixar la capital de la Monarquia Hispànica a l'Escorial, va convertir la vil·la de Madrid en la ciutat que albergaria bona part dels edificis polítics i la residència oficial dels monarques, especialment dels Àustries Menors, els del s. XVII: Felip IV, Felip III i Carles II.

1- Quin sobrenom tenia Carles II?

Pujarem uns metres pel Passeig del Prado, envoltarem el Museu Thyssen Bornemisza i ens incorporarem al Carrer Huertas. **Thyssen**, un gran mecenes de l'art, descendent d'unes de les famílies més riques d'Alemanya.

Farem un passeig en direcció al Retiro pel Carrer de los Jerónimos. Abans, però, us volem explicar que **l'Estació d'Atocha**, data de 1851 i va ser construïda per a la inauguració de la segona línia fèrria d'aquest país.

2- Quina va ser la primera que es va construir a Espanya i de quin any data?

(Sabíeu, però, que la primeríssima línia espanyola va ser construïda fora d'Espanya, a la colònia de Cuba, el 1837 per portar la canya de sucre des del camp al port de La Habana?).

Atocha va ser construïda per ordre d'una reina (filla de Ferran VII i de nom insigne).

3- Com es deia aquesta Reina?

Tornant al ferrocarril, la línia va ser construïda per tal que la reina i el seu seguici poguessin viatjar còmodament des de Madrid a la seva residència d'hivern, situada a uns 50 Km de Madrid (al sud).

4- On era? És fàcil, el seu pare, Ferran VII va fer construir una Porta per tal de senyalar el camí que des de Madrid conduïa a aquesta ciutat.

EL RETIRO

Fins el 1630, la zona del *Retiro* eren boscos i prats on es trobava el Monestir de “San Jerónimo el Real”. Al costat hi havia una petita estança on els reis reflexionaven en solitud abans de prendre grans decisions. D'aquí el nom del parc: “El Retiro”.

El 1630, però, un vell “amic” nostre amb bigotis, valido del rei Felip IV i de nom:..... va decidir convertir-lo en zona d'esbarjo pels monarques. Va crear jardins, el gran estany que encara hi és, fins i tot va plantejar la construcció d'un preciós palau de *recreo* pels reis. Les obres, que durarien alguns anys, van ser dirigides pel Mestre Carbonell.

Tot va quedar molt bonic, però en la Guerra contra el francès, hi va haver un fort enfrontament entre l'exèrcit francès i l'exèrcit anglès.

5- De part de qui estaven?

6- Des de quines zones properes a Espanya atacaven als francesos?

7- A qui recolzaven?

8-Recordeu com es deia el rei que va retornar després de la guerra?

Doncs això, va intentar endreçar una mica el parc que havia quedat fet un desastre i va fer construir alguns edificis, dels quals podríem destacar la “**Casita del pescador**”, que està situada a la part **Nordoriental** del parc.

9-Troba una imatge de l'edifici i digues de quin color és.

Ja que sou aquí, si aneu cap a l'extrem **nordoccidental** del parc, us trobareu amb una porta molt famosa, que va fer construir el nostre rei il·lustrat i que té fins i tot cançons.

10- Qui és el nostre rei il·lustrat?

11-Quina és aquesta porta que va fer construir?

Ja de baixada, cap al centre del parc us trobeu de nou l'estany i un imponent monument en honor d'un fill d'aquella reina, filla de Ferran VII. **La reina es deia**..... i ell seu fill era l'Alfons XII. Com va morir molt jove, la seva vídua (*austriaca*) va fer construir aquest monument, que va ser dissenyat per un altre català: Josep Grasés.

A la dreta del monument a Alfons XII es troba el **Palau de Cristall**. Construït el 1887 en relació amb una Expo (com la de Saragossa fa uns anys o la de Sevilla, però, és clar, de fa més de 100 anys). Sembla cursi (per allò de cristall), però la seva cursi aparença té una explicació, servia per alguna cosa.

13- Busca i escriu la informació que has sobre l'ús que tenia._____

Sortiu del Retiro, pel passeig del marquès de Pontejos en direcció a la FONT DE NEPTÚ. La **Font de Neptú**, com bona part de les fonts i gran edificis de Madrid, va ser feta construir per un rei que vam tenir al s. XVIII.

15- Qui és aquest rei?

Bé, doncs deixem la Font i entrem a Madrid en direcció *Puerta del Sol* per la **Carrera de San Jerónimo**. El primer que ens sobte és un imponent edifici a la dreta. Està flanquejat per dos lleons i una escalinata, és el Palacio del.....construït cap al 1850. Els lleons es van construir

amb el ferro dels canons apropiats en les nostres escasses victòries a la zona marroquí a finals del s. XIX.

Continuem. Ara arribem a **La Puerta del Sol**. El seu nom prové de les portes de la tanca medieval. Es tracta d'una plaça que ha viscut grans esdeveniments polítics com ara la defensa de la ciutat contra els francesos.

16- Recordes el dia, el mes i l'any de la gran heroïcitat madrilenya contra els francesos?

Aquí, en aquesta mateixa plaça també es va proclamar la República el 1931. Ara, situa't just a sota del rellotge que durant tants anys ha retransmès les campanades de cap d'any.

Aquest edifici va ser construït pel rei il·lustrat.

17- Qui va ser?

El va construir per tal d'albergar la Casa de Correus. Al s. XIX el va ocupar el Ministeri de la Governació, i després de la guerra civil va ser seu de la Direcció General de Seguretat del Caudillo, del Generalísimo.

20- Sabeu de qui parlem?

La construcció és de planta rectangular amb dos grans patis. L'exterior, de pedra blanca i maó ataronjat, es compon d'un sòcol encoixinat sobre el qual s'aixeca un primer cos de dos pisos. En el centre es troba la gran porta gran d'entrada formant un arc de mig punt sobre el qual sobresurt, recolzat en quatre grans mènsules amb forma de cap de lleó, el balcó corregut del segon cos, que compta amb una sola planta i un àtic. Damunt del balcó s'aixeca un altorrelleu amb lleons, trofeus i l'escut real.

Ja sabeu que al s. XVIII Espanya tenia molta relació amb les colònies americanes, gràcies a la reconstrucció de l'Armada, i de l'obertura del comerç colonial a tots els ports espanyols, inclosos els de l'antiga Corona d'Aragó.

Avui és el Ministeri dels calers, o sigui el Ministeri d'.....

Si passeu el carrer i seguiu pel c/ Virgen de los Peligros, en direcció nord, entrareu a la Gran Via. Fa 9 anys es van celebrar els 100 anys de l'inici de la seva construcció. Tot i que no és gaire elegant, els madrilenys li tenen gran estimació, aquí es troben edificis d'empreses comercials que són molt avorrits, i cines i teatres.

Tornem cap a la Puerta del Sol pel C/ de la Montera, fins al número 33. Allà es troba un Passatge comercial construït al XIX.

21- Com es diu? _____

22- Què té d'especial?

Tornem a baixar cap a la Puerta del Sol, el creuem i baixem al C/ Major i des d'allà anirem en direcció a la Plaça Major.

Plaza Mayor

La Plaza Mayor es uno de los enclaves de los Austrias. El rectángulo de la plaza, conformado por los edificios de viviendas de tres plantas que la delimitan, mide 129 por 94 metros y dispone de un total de nueve puertas.

Concebida como un monumental escenario para todo tipo de acontecimientos multitudinarios; acontecimientos que en el presente son felizmente festivos, pero que antaño no excluyeron los autos de fe contra los supuestos herejes y las ejecuciones de los condenados a muerte. El origen del conjunto urbanístico, es consecuencia de diversas acciones que empiezan con Felipe II y acaban con la última del s. XX que cierra la plaza al tráfico rodado.

De los edificios, destaca la casa de la Panadería, una antigua casa porticada que hacía las funciones de lonja, donde se acordaban precios y normas del mercado que se celebraba en lo que sería más tarde el recinto urbanístico de la Plaza Mayor.

28- Quantes portes té la plaça?

29- De qui és l'estàtua eqüestre del centre de la Plaça?

Al davant de la Pl San Miguel, s'hi troba el:

MERCADO DE SAN MIGUEL

El mercado de San Miguel se ubica en la plaza del mismo nombre, junto a la Plaza Mayor, y es el único realizado en hierro que se conserva en Madrid. Inicialmente las actividades del mercado se desarrollaban al aire libre, hasta que en 1835 Joaquín Henri realiza un proyecto destinado a cubrirlo que no llegó a ejecutarse en su totalidad.

Consta de dos plantas, la planta baja, acristalada en todo su perímetro, es de estructura metálica con estilizados soportes de hierro fundido y se dedica a los puestos de venta. El semisótano, en fábrica de ladrillo, alberga servicios y otras dependencias.

Torneu cap a la Puerta del Sol, que des d'allà, al voltant de l'hostal Marlasca, entrareu al Barri de las letras, on seguiràs els pasos d'insignes escriptors com Cervantes o Lope de Vega.

EL MADRID DE LAS LETRAS

Lugar de residencia de grandes escritores durante los siglos XVI y XVII, este barrio es una de las zonas comerciales más atractivas de Madrid

Cervantes, Lope de Vega, Tirso de Molina, Calderón de la Barca. Durante el Siglo de Oro estos célebres literatos y otros muchos compartieron algo más que profesión: alguna vez vivieron en el barrio que se extiende en torno a la calle de Huertas, hoy peatonalizado y convertido en uno de los lugares más concurridos del centro de Madrid.

Madrid, siglo XVI. Corrían años difíciles para la Corte y más duros para el pueblo llano que, poco a poco, veía cómo la ciudad, hasta entonces villa medieval, se convertía en la capital del Imperio español. Carlos I encabezó un reinado continuado por Felipe II que fue determinante en la evolución de todos los aspectos históricos, sociales y económicos de Madrid. La Plaza de Santa Ana -centro de gran interés turístico por concentrar teatros, cervecerías, restaurantes y pubs- ha llegado a ser lo que es hoy gracias a Álvarez Gato, un alto funcionario, mayordomo del rey Carlos I, que compró los terrenos cerca de la plaza del Arrabal, actual Plaza Mayor.

Teatro en los corrales

Entre los vecinos que accedieron a esa nueva zona se encontraba María Pacheco, muy popular tras ceder su corral de gallinas para pequeñas representaciones teatrales, que se sucedían desde el mediodía hasta bien entrada la noche. El Corral de la Pacheca, que más tarde pasaría a llamarse Corral del Príncipe, fue el lugar de esparcimiento de los madrileños, que acudían cada vez en mayor número a ver las obras de Calderón de la Barca y, posteriormente, de Lope de Vega. En la actualidad, siguen interpretándose obras clásicas en el mismo enclave, transformado en el **Teatro Español** (1849), ubicado en la misma plaza de Santa Ana que hoy acoge las estatuas de Calderón de la Barca y Federico García Lorca. Muy cerca, en la calle del Príncipe, se levanta el **Teatro de la Comedia**, inaugurado en 1875 y en estos momentos en proceso de restauración.

Una de las estatuas es del autor que compuso el siguiente poema. Leed el poema y buscad información sobre el autor: ¿quién fue? ¿qué géneros literarios cultivó? ¿conoces alguna otra obra suya?

<p>Romance sonámbulo <i>A Gloria Giner</i> <i>y a Fernando de los Ríos</i></p> <p>Verde que te quiero verde. Verde viento. Verdes ramas. El barco sobre la mar y el caballo en la montaña. Con la sombra en la cintura ella sueña en su baranda, verde carne, pelo verde, con ojos de fría plata. Verde que te quiero verde. Bajo la luna gitana las cosas la están mirando y ella no puede mirarlas.</p> <p>Verde que te quiero verde. Grandes estrellas de escarcha vienen con el pez de sombra que abre el camino del alba. La higuera frota su viento con la lija de sus ramas, y el monte, gato garduño, eriza sus pitas agrias. Pero ¿quién vendrá? ¿Y por dónde...? Ella sigue en su baranda, verde carne, pelo verde, soñando en la mar amarga.</p> <p>— Compadre, quiero cambiar mi caballo por su casa, mi montura por su espejo, mi cuchillo por su manta. Compadre, vengo sangrando desde los puertos de Cabra.</p>	<p>— Si yo pudiera, mocito, este trato se cerraba. Pero yo ya no soy yo, ni mi casa es ya mi casa.</p> <p>— Compadre, quiero morir decentemente en mi cama. De acero, si puede ser, con las sábanas de Holanda. ¿No ves la herida que tengo desde el pecho a la garganta?</p> <p>— Trescientas rosas morenas lleva tu pechera blanca. Tu sangre rezuma y huele alrededor de tu faja. Pero yo ya no soy yo, ni mi casa es ya mi casa.</p> <p>— Dejádme subir al menos hasta las altas barandas, ¡dejádme subir!, dejádme, hasta las verdes barandas, Barandales de la luna por donde retumba el agua.</p> <p>Ya suben los dos compadres hacia las altas barandas. Dejando un rastro de sangre. Dejando un rastro de lágrimas. Temblaban en los tejados farolillos de hojalata. Mil panderos de cristal herían la madrugada.</p>	<p>Verde que te quiero verde, verde viento, verdes ramas. Los dos compadres subieron. El largo viento dejaba en la boca un raro gusto de hiel, de menta y de albahaca.</p> <p>— ¡Compadre! ¿Dónde está, dime, dónde está tu niña amarga?</p> <p>— ¡Cuántas veces te esperó! ¡Cuántas veces te esperara, cara fresca, negro pelo, en esta verde baranda!</p> <p>Sobre el rostro del aljibe se mecía la gitana. Verde carne, pelo verde, con ojos de fría plata. Un carámbano de luna la sostiene sobre el agua.</p> <p>La noche se puso íntima como una pequeña plaza. Guardias civiles, borrachos en la puerta golpeaban.</p> <p>Verde que te quiero verde. Verde viento. Verdes ramas. El barco sobre la mar Y el caballo en la montaña.</p>
--	---	---

En el lado opuesto a la plaza de Santa Ana se encuentra el moderno Me, uno de los hoteles más sugerentes de Madrid, situado al lado de la plaza del Ángel. En ella destaca el Café Central, uno de los templos del jazz de Madrid.

Por la calle de las Huertas

Huertas se ha convertido en el centro favorito de reunión de los turistas y estudiantes extranjeros por su gran animación nocturna, heredada del Madrid del Siglo de Oro. Aunque queda para nuestra imaginación cómo era aquel ambiente, tenemos como referencia sus casas bajas y sus calles estrechas, además de algunos edificios históricos como la iglesia de San Sebastián, declarada Monumento Nacional no por el edificio sino por sus archivos. En ella consta gran parte de la vida de ilustres personajes que se bautizaron –Ramón de la Cruz, Jacinto Benavente-, se casaron –Larra, Zorrilla, Bécquer- o recibieron homenaje tras su fallecimiento. Entre sus actas de defunción figuran las de Lope de Vega –enterrado allí mismo-, Ruiz de Alarcón y Espronceda. En su antiguo cementerio, actual vivero, fue donde José Cadalso, uno de los nombres más destacados de la literatura española del siglo XVIII, trató de desenterrar el cuerpo de su amada, la actriz María Ibáñez. Aquella experiencia le sirvió para narrar sus célebres Noches Lúgubres.

Palabras en el suelo

Bajando por la calle Huertas, pasaréis por las casas de *Luis de Góngora*, *Francisco de Quevedo* o *Gustavo Adolfo Bécquer* que vivieron o trabajaron en estas calles, y que han sido reconocidos **plasmando algunas de sus obras en el suelo del barrio (buscad las fotos por internet)**. En la **Plaza Matutes** podremos detenernos a observar el edificio que acogía la *imprenta del periódico El Imparcial* (**haced foto**), donde trabajó Gustavo Adolfo Bécquer. Pasado el cruce con la calle León, nos encontraremos con el mentidero de los Comediantes o mentidero de Representantes, lugar donde se juntaban ociosos y desocupados, especialmente autores y comediantes.

Historias de Cervantes...

Entre la calle Huertas y la antigua calle Cantarranas -hoy calle Lope de Vega-, se encuentra el **Convento de las Trinitarias**. Fundado por Felipe III en 1612, de línea sobria y austera, obra del arquitecto Marcos López, debe su supervivencia a la Real Academia de la Historia. En el convento, convertido en parte en sede de la Universidad de Alcalá, parece ser que *se encuentra enterrado Miguel de Cervantes* (¿qué importante hecho ocurrió hace poco tiempo en este lugar?), el cual estuvo muy unido a la orden de las Trinitarias después de que pagaran su liberación de las mazmorras argelinas donde pasó cinco años de cautiverio.

El autor de *El Quijote* compartió mil veces escenario con su gran y joven rival Lope de Vega. Ambos formaban las dos caras de una moneda. Lope era un dramaturgo de éxito, adinerado, amado por el pueblo y por las mujeres. Cervantes era un novelista poco reconocido y sin dinero.

Tan paralela discurrió su vida que, además de vivir separados sólo por unos metros, se dice que compartieron amante, como compartieron también devoción por el convento de las Trinitarias donde, además, se encontraban ordenadas sus hijas.

...y Lope de Vega

Su rivalidad era por todos sabida: era público que se intercambiaban puyas y mal intencionadas muestras de respeto en sus escritos. A pesar de todo, Cervantes y Lope se hablaban y se veían continuamente en las tertulias, en la congregación y, sobre todo, en la calle. Durante la recta final de su vida, Cervantes vivió en la **calle Huertas** y luego en la de **Franco** -ahora llamada calle **Cervantes**-, frente al **mentidero de los Comediantes** y muy cerca de su enemigo, Lope de Vega, que vivió en una casa desde donde salió una vez muerto seguido por todos los madrileños hacia la **iglesia de San Sebastián**, en la que está enterrado.

La calle Lope de Vega desemboca en la **iglesia del Cristo de Medinaceli**, durante mucho tiempo venerada por las actrices de la época que llenaban de falsos devotos masculinos la iglesia de Jesús. Objeto de devoción de miles de madrileños aún en nuestros días, es una capilla que formaba parte de los Padres Trinitarios Descalzos y que con asiduidad era visitada por Lope de Vega, Calderón de la Barca y Tirso de Molina, escritores ordenados sacerdotes que trasladaron sus obras dramáticas, antes representadas en los alrededores de las iglesias, a los corrales de comedias.

Quevedo versus Góngora

Estas calles que mil veces fueron pisadas por hombres tan ilustres, se convirtieron también en el escenario de sonoras peleas entre Francisco de Quevedo y Luis de Góngora. Frente al Convento de las Trinitarias, haciendo esquina con la calle Lope de Vega, se encuentra la que fue casa de Quevedo. Así se recuerda en una gran placa en la fachada donde no se tiene en cuenta que antes fue el hogar que Góngora compró cuando se estableció en Madrid.

Nos encontramos también aquí con dos hombres opuestos. Quevedo tenía una gran personalidad, era asiduo a los prostíbulos y a los ambientes marginales de la época, y muy querido por ser un hombre cercano al pueblo. Góngora, por su parte, generaba antipatía en la gente de su alrededor.

Final de trayecto

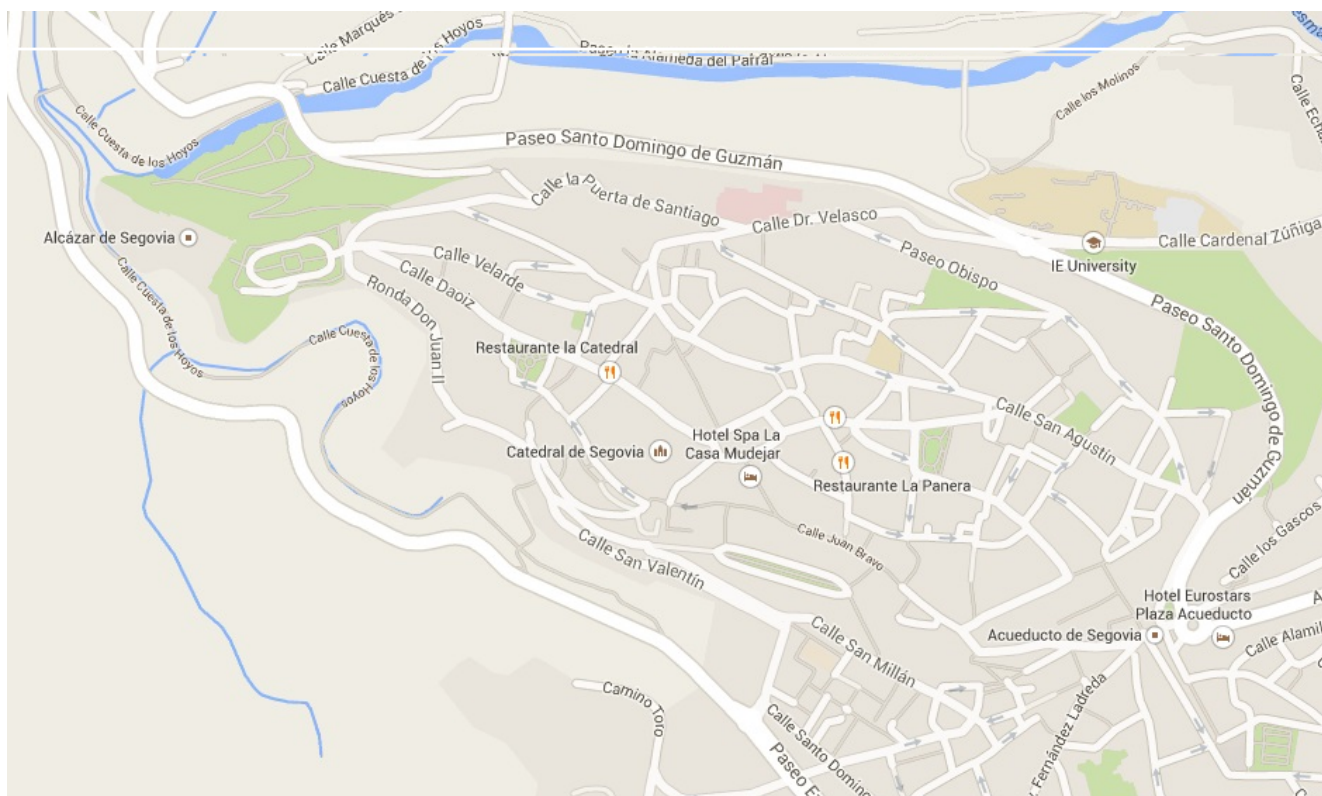
El final del barrio se encuentra en el **Paseo del Prado** y la **Plaza de las Cortes**, donde se erige una **estatua de Miguel de Cervantes** y los hoteles Palace y Villarreal. A pocos metros se localiza, desde 1884, el **Ateneo de Madrid**, famoso centro madrileño de charlas, foros y reuniones

culturales. Los museos de El Prado, Thyssen-Bornemisza y Reina Sofía ocupan una zona que fue testigo de la vida y milagros de nuestros escritores del Siglo de Oro.

Comediantes, escritores y toda la vida social de la época se dieron cita entre estas calles. Era el Madrid del Siglo de Oro, donde el honor estaba sobrevalorado y muchos gestos no ofensivos eran tomados por insultos que se saldaban en medio de la calle. Hoy, la zona, también conocida como **Barrio de las Musas o Barrio del Parnaso** –en honor del poema de Cervantes, Viaje al Parnaso– acoge numerosas tiendas, hoteles, cafés y cervecerías que lo convierten en uno de los centros neurálgicos del centro histórico de la ciudad.

1. ¿Dónde está enterrado Lope de Vega?
2. ¿En qué se inspiró Cadalso para sus *Noches Lúgubres*?
3. ¿Qué hicieron las Trinitarias para ayudar a Cervantes?
4. ¿Quién está enterrado en la iglesia de San Sebastián?
5. ¿Qué tres escritores del Siglo de Oro eran sacerdotes?
6. Menciona dos rivalidades importantes

VISITA A LA CIUTAT DE SEGOVIA

Segovia és una ciutat amb una llarga història, que comença amb els romans i s'estén durant l'Edat Mijana i Moderna. Va ser cort reial durant segles dels reis castellans i en una església de la ciutat, Isabel la Catòlica es va proclamar reina al 1474.

Té un pànel medieval, desordenat, de petits carrers que s'entrecreuen on encara són visibles els CALLS on van viure molts jueus (artesans i comerciants) fins que van ser expulsats al 1492.

La nostra ruta comença a la Plaça de l'Azoguejo, (mercat petit) on es troba l'Aqüeducte romà. Una de les millors obres d'arquitectura civil construïda pels romans. Va ser utilitzat fins al s. XIX, per portar aigua des de la serra de Guadarrama fins a la ciutat de Segovia.

Heu de saber que els sillars (pedres) que el conformen no tenen cap tipus de ciment i el pes i la pressió que exerceixen unes pedres sobre d'altres és el que el mantén en peu.

A la vostra esquerra es troba un gran dipòsit d'aigua on l'aigua portada per l'aqüeducte es distribueix per diferents conductes a la resta de la ciutat (podeu pujar per l'escalinata i entrar a veure'l).

De la plaça de l'Azoguejo i a l'esquerra de l'Oficina d'Informació puja un carrer, la Calle Real que heu d'agafar.

Anireu pujant i veure que des de un mirador, situat al final del primer tram de carrer es veu la serralada de Guadarrama.

Algú endevina quin nom té aquest tram de la carena?

Al costat mateix es troba la "Casa de los picos" fins al s. XV era d'un ric jueu, després de l'expulsió al 1492, va ser ocupada per un castellà que li va afegir els pics per dissimular l'origen de la seva casa.

Si seguim endavant trobarem el monument a Juan Bravo.

Us en recordeu qui eren els Comuneros de Castella que es van rebel·lar contra Carles I/IV al 1520? Per què?

Si seguïu endavant veureu a la vostra esquerra l'actual Biblioteca, antiga presó reial. Veieu les finestres? Creieu que era fàcil d'escapar d'una presó així?

Si seguïu endavant, arribeu a la Plaza Major, on es troba una estàtua d'Antonio Machado. L'escriptor era professor de francès a l'institut segovià i va ser ell el que va proclamar la República a Segovia el 14 d'abril de 1931.

Recordeu com es deia el President de Govern que va intentar reformar aquest país per modernitzar-lo?

Casa d'Antonio Machado

A la dreta de l'estàtua d'Antonio Machado es troba l'Església de San Miguel, on Isabel de Castella es va autoproclamar reina.

Recordeu si ho va fer legítimament?

Qui li va posar la corona?

Qui era l'espòs d'Isabel

Quants fills va tenir Isabel?

Quina de les seves filles va assegurar la seva descendència?

Amb qui va estar casada?

De qui va ser mare?

Com va acabar la seva vida?

A l'altra banda es troba la catedral gòtica-renaixentista, no té gaire interès. Paral·lel a la Catedral baixa un carreró en direcció a l'Alcàzar. Una mena de palau de somni d'origen medieval que ha estat embellit al llarg dels segles. En el camí de baixada, a la dreta un carreró s'interna cap a la casa-museu d'Antonio Machado.

Per fi arribem a l'Alcàzar, passeu el pont llevadís. Es succeeixen sales cortesanes, en les que hauríem d'imaginar als Reis Catòlics, Isabel i Ferran rebent ambaixadors i vivint a les seves dependències

Es interessant i cansat! Heu de pujar a la torre més alta, per tal de veure unes vistes fantàstiques de la ciutat des dels aires. Es pot veure des d'ella la profunda vall que llaura el riu Clamores al seus peus, i darrera l'església de la VERACRUZ, d'origen templari (es octogonal), i dins, encara se celebren estranyes cerimònies de cavallers templaris.

L'ESCORIAL

El monestir d'El Escorial o monestir de San Lorenzo d'El Escorial (en castellà Real Monasterio de San Lorenzo de El Escorial) és una residència històrica de la Família Reial Espanyola. És un gran complex monumental que inclou el monestir i la basílica, el palau reial, el museu i la biblioteca. És també el lloc d'enterrament dels monarques espanyols.

Felip II el va ordenar construir i durant el s. XVI va ser el palau més gran d'Europa.

La seva forma és de graella, per què? En honor de quin dia es va decidir la seva forma?

Per què a Felip II li deien el rei planeta? Justifica-ho.

Recordes contra qui va guerrear Felip II?

Quines gran victòries va tenir?

Quines grans derrotes?

Des de la seva Biblioteca, el privat de Felip IV, Comte Duc d Olivares, va idear el "gran memorial", recordeu que va planejar i per què?

Com va acabar el seu plà?

Observa el Panteó i digues quin grans monarques del passat trobes a faltar.

VISITA A LA CIUTAT DE TOLEDO

*Por la puerta de Bisagra ascendemos hacia el casco histórico. Lo primero que visitaremos será la **mezquita del Cristo de la Luz** (s. IX), prácticamente intacta, a pesar de ser reconvertida posteriormente en templo cristiano.*

*Después nos dirigiremos hacia la **Plaza Zocodover**, testigo de todos los momentos históricos de la ciudad (mercado y lugar para los autos de fe, en que la Inquisición condenaba a los acusados de herejes).*

A qui perseguia la Inquisició? Qui eren els heretges?

Muy cerca tienes el Alcázar, un edificio representativo que alberga el Museo del Ejército y que supone una visita obligada. El actual edificio fue mandado construir por el emperador Carlos V, para tener una residencia digna de tal monarca. Para ello se destruyó casi por completo el anterior castillo medieval, aunque en la fachada oriental quedan estructuras almenadas. El nuevo palacio no llegó a ser morada de reyes, ya que mucho antes de terminarlo, la capital se establecía en Madrid, pero sí de reinas, exactamente reinas viudas, retiradas de la corte por los sucesores de sus esposos: Mariana de Austria, viuda de Felipe IV y Juana de Neoburgo que lo fue de Carlos II.

Tuvo diversos usos, como la cárcel de la Corona, cuartel militar de ejércitos propios y extraños, o talleres de sederos, antes de albergar la Academia de Infantería. El edificio sufrió varios incendios, provocados unos, como, en 1710 durante la Guerra de Sucesión, siendo restaurado bajo la dirección de Ventura Rodríguez, dos veces durante la Guerra de Independencia y en 1887, esta vez fortuito, antes de su casi total destrucción en septiembre de 1936. Durante la guerra civil española.

A l'església, Santo Tomé, es troba "El entierro del Conde Orgaz" de El Greco. *Es tracta d'un pintor renaixentista, molt estimat per Felip II. Va néixer a Creta, però bona part de la seva vida artística la va fer a la Monarquia Hispànica.*

Sant Esteve i sant Agustí baixaren del cel per traslladar el cos de Gonzalo Ruiz de Toledo, el senyor de la vila d'Orgaz La pintura mostra la característica elongació de les figures que feia El Greco, així com l'horror vacui «por del buit».

A la part inferior mostra l'escena terrenal de l'enterrament —tema principal de la pintura—, envoltat amb els personatges oficiants i els assistents així com les figures de sant Esteve i sant Agustí; a la part superior l'escena celestial amb Crist a la part central amb la verge Maria i sant Joan Baptista, a la dreta, els apòstols i benaurats i, com símbol d'unió entre ambdues, la figuració de l'ànima del comte ascendint als cels.

Què vol dir horror vacui?

Què creus que vol dir elongació de les figures?

Quina línia de composició formen els Sants i el mort?

Quins colors predominen al món terrenal?

Per què creus que Jorge Manuel (el nen) assenayala al mort? Què està a punt de començar? Observa la mirada de la Verge, què creus que està mirant o esperant?

Quina línia de composició formen els caps dels assistents a l'enterrament?

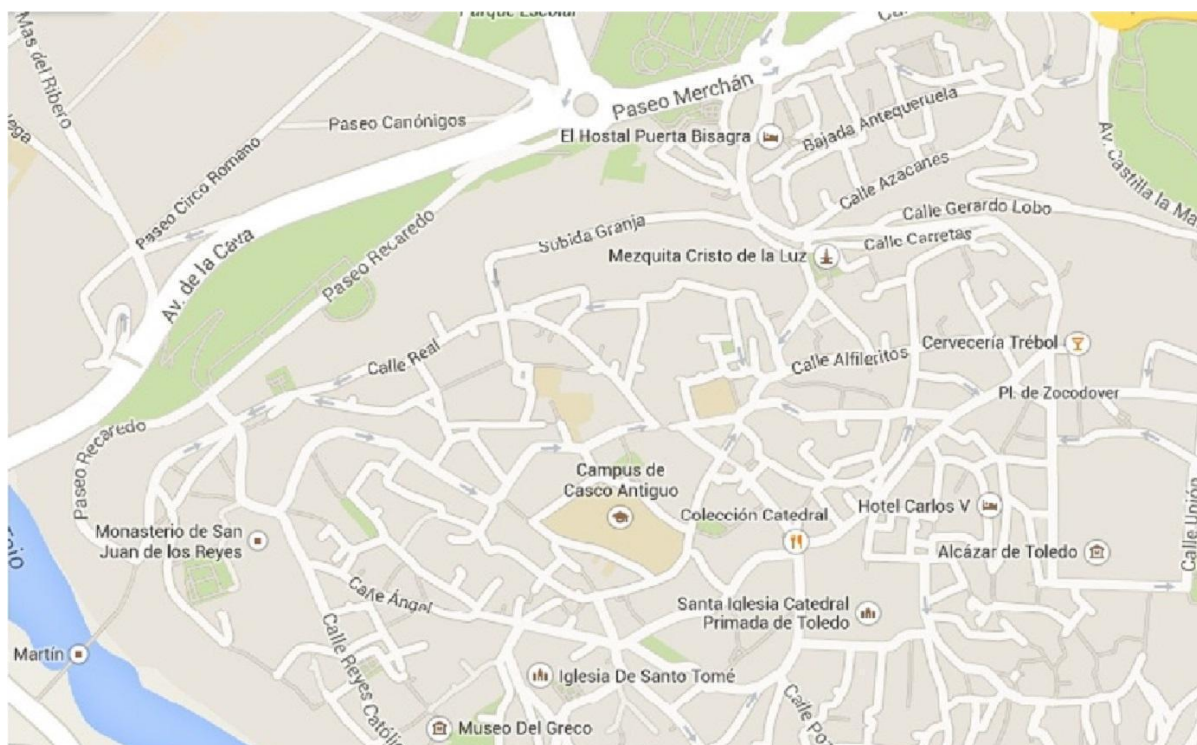
Quina línia de composició forma l'ànima del mort?

Qui porta l'ànima?

Quina línia de composició formen Deu, la Verge i Sant Joan Baptista?

Quins colors són predominants en la part celestial?

Qui creus que és el personatge situat darrera de la Verge, i que té unes grans Claus a la mà?

LA GRANJA DE SAN ILDEFONSO

Felipe V creó este Real Sitio como una obra personal y completamente nueva con el fin de retirarse, y en efecto, abdicó en 1724, pero en agosto de aquel mismo año hubo de ceñir de nuevo la corona debido a la muerte de su hijo.

1. ¿Cómo se llamaba el fallecido?

A partir de entonces este retiro constituyó su palacio favorito y residencia estival, uso que continuó hasta el reinado de Alfonso XIII.

Ya los reyes castellanos medievales utilizaban los pinares de Segovia como cazadero y tuvieron varios palacios en estos parajes, entre ellos el de Valsain, reedificado por Carlos V y Felipe II pero que se incendió en 1683.

Felipe V escogió para su nuevo real sitio, cercano a Valsain pero de nueva planta, la granja que los jerónimos del Parral (Segovia) tenían aquí y que les compró en 1720.

2. ¿A quién encargó las obras del palacio?

3. ¿Y el diseño y las obras del jardín?

El estilo español tradicional del primer arquitecto contrastaba con el radicalmente francés del segundo, discípulo del arquitecto de Luis XIV. Las obras avanzaron con gran rapidez, de modo que estaban concluidas en lo esencial a principios de 1724 y los reyes pudieron instalarse aquí en el año 1723.

Tras su vuelta al trono, Felipe V encargó ampliar tanto los jardines como el palacio, este a cargo del arquitecto romano Andrea Procaccini.

Cuando en 1736 el arquitecto Filippo Juvarra vino a España, los reyes le encargaron una nueva fachada en el eje central del jardín, terminada ya por su discípulo Giambattista Sacchetti. El conjunto arquitectónico del palacio resulta muy italiano y de una gran densidad debido a todas estas fases construidas en tan poco tiempo.

El elemento central del edificio es la capilla real o Colegiata, construida por Ardemans y redecorada por Francisco Sabatini bajo Carlos III. Inmediato al altar mayor está el panteón real.

- 4. ¿Los restos de qué rey reposan en este panteón?**
- 5. ¿Cómo se llama su segunda esposa?**
- 6. ¿Dónde están enterrados la mayoría de monarcas españoles? ¿En qué localidad se encuentra?**

Aunque el palacio sufrió un devastador incendio en 1918 conserva aún casi todas las decoraciones al fresco de la época de Felipe V, destacando el dormitorio de los soberanos, según diseños de Juvarra y con pinturas de Panini.

Tan relevantes como el palacio eran para Felipe V los jardines, donde puso grandísimo empeño en el conjunto de las fuentes, de gran interés a nivel europeo, tanto por la amplitud y estado de conservación del sistema hidráulico original, aún hoy en funcionamiento, como por la ornamentación escultórica realizada por artistas franceses que habían trabajado en los palacios de Luis XIV, sobre todo en Marly. Desaparecido el Marly de Luis XIV, es La Granja el principal ejemplo de este tipo de jardín formal a la francesa con riquísima decoración escultórica.

- 7. ¿Cuántas fuentes tiene el parque?**
- 8. ¿Cuántos días al año las encienden todas? ¿Qué días son?**
- 9. ¿En qué están inspirados la mayoría de los nombres de las fuentes?**

La mayor parte de los edificios para el séquito y la urbanización del pueblo se deben a Carlos III y en su mayor parte fueron vendidos en el Sexenio Revolucionario o transferidos luego a otras entidades; cabe destacar la Fábrica de Cristales y la Casa de Infantes, pero continúan formando parte del conjunto palatino las casas de Oficios, Canónigos y Caballerizas.

Los jardines

El trazado de los jardines se debe al arquitecto francés René Carlier quien los dejó enteramente diseñados y en gran parte realizados antes de su temprana muerte en 1722. La ejecución de sus planes fue continuada bajo la dirección de los escultores René Fremin y Jean Thierry y del jardinero

Esteban Boutelou, todos franceses, que consiguieron dar notable coherencia a este trazado formal característico del estilo final de Luis XIV y de la Regencia.

El jardín inicial consistía en la zona frente al palacio, hasta la calle de la Medianería, mientras que la zona de las Ocho Calles, era un pequeño parque de caza. Tras su vuelta al trono, Felipe V amplió el jardín incorporando a él las Ocho Calles y añadiendo luego más fuentes en esa área y sus inmediaciones.

10. ¿Cuál fue la última fuente que encargó?

Las fuentes, realizadas en plomo para ser pintadas imitando bronce y mármol, y las estatuas de mármol forman el conjunto escultórico de mayor riqueza y el mejor conservado de su época. Fremin, Thierry y Bousseau dirigieron a un equipo de escultores que llevaron a cabo entre 1720 y 1745 este escenario animado por los espectaculares juegos de agua de las fuentes.

11. Cita cuatro de las fuentes que más te hayan llamado la atención y explica por qué.